

in dit nummer

EDITORIAAL

Een jaar na 26 mei / 2

MAATSCHAPPIJ

**De cultuursector
krijgt klappen / 3**

ANALYSE

Veiligheid én vrijheid / 4

MEDIA

Strijd voor persvrijheid / 6

BUITENLAND

**Saoedi-Arabië,
Waalse wapenleveringen
blijven verbazen / 8**

BOEKEN

Op één na de mooiste / 10

ECONOMIE

Wie zal dat betalen? / 11

OPINIE

**De onzin van
een ouderlingen-
coronataks / 12**

Cultuursector in nood

Waar blijft de hulp?

Niet alleen bedrijven, middenstanders, de horeca, worden door de coronacrisis zwaar getroffen. Ook de cultuursector bloedt hevig. En het was al niet vet vòdr de pandemie. Pijnlijke besparingen van de Vlaamse regering hadden het mes al in de cultuur gezet nog vòdr het virus toesloeg. De cultuurmensen begonnen aan de lockdown met een geweldige achterstand.

Geen zomerconcerten, geen festivals, de zalen en musea zullen op halve kracht draaien, of helemaal leeg blijven. De toekomst is onzeker, de artiest wordt aan zijn lot overgelaten. Is er geen nood aan een Marshallplan voor de cultuursector? Waar blijft de hulp?

Lees blz. 3.

Een jaar na 26 mei

We leven niet alleen in vreemde coronatijden, we leven ook in bizarre politieke tijden. Precies een jaar na de verkiezingen van 26 mei is de federale regering een minderheidsploeg die bij de gratie van de coronavolmachten kan besturen. Wat er nadien moet gebeuren, weet niemand. Bart De Wever en Paul Magette hebben twee maanden lang niet met elkaar gesproken. Ze blijken niet te beseffen hoe ernstig de situatie is. En dat terwijl in de ons omringende landen de herstelmaatregelen al volop ontplooid worden.

Als de piste met N-VA en PS dan toch tot niets zal leiden, dan zullen deze beide partijen de gevolgen van het alternatief moeten aanvaarden. Kamervoorzitter Patrick Dewael maakte in Knack een pertinente analyse: "Er zijn er die nu al een jaar zeggen dat de twee grootste partijen aan weerszijden van de taalgrens samen moeten regeren. Wat niet is kan nog komen, maar ik kan niet anders dan vaststellen dat het keer op keer mislukt. Bovendien heeft geen van beide een kandidaat-premier."

Dat laatste kan tellen: er zijn geen zwaarwegende staatslieden meer die ons in deze moeilijke tijden de weg tonen door het eigen ego opzij te zetten om de samenleving op de sporen te houden. De huidige generatie politici is niet bereid risico's te nemen uit angst voor imagoschade of electoraal verlies, te zoeken naar wat partijen kunnen binden, in plaats van te verdelen.

De socialisten namen het initiatief om als grootste politieke formatie in België de regeringsonderhandelingen uit het slop te halen. Hun enige partners zijn de liberalen en de groenen. Het gaat dan weer over de kleurrijke, echter met een post-coronatijdperk in het vooruitzicht zal het vooral op de inhoud

"Wees maar van één zaak zeker: het zullen 'coronaverkiezingen' worden"

aankomen: hoe gaan we onze economie opnieuw aanzwengelen, wat zijn de maatregelen om bedrijven in nood te helpen, waar vinden we de nodige investeringen voor de gezondheidszorg en de uitdagingen van de vergrijzing, en ten laatste, maar niet het onbelangrijkste, hoe redden we de nefaste begroting? De voorbije maanden kunnen ook niet passeren buiten een ernstig onderzoek naar het falen van sommige beslissingen en maatregelen. Zonder daarbij in de eerste plaats naar zondebokken te zoeken, wel met de eerlijke intentie om ons beter te wapenen en te organiseren in geval van een volgende pandemie. Al bij al, op de levering van mondklappers na, verliep alles wel behoorlijk, wetende dat we aan het begin van de pandemie weinig wisten over wat er nu moest gebeuren. Hopelijk komt deze periode van bezinning en loutering verder dan een zoveelste debat over een volgende staatsvorming. Een paar bevoegdheden hier, wat meer geld daar, we kunnen het nu wel missen. We mogen ons wel afvragen of acht ministers bevoegd voor Volksgezondheid nog zinvol is. De baas van de FOD Volksgezondheid Pedro Facon was daar vernietigend over: "Een kat vindt er haar jongen niet meer in terug." En de rol van Europa zal in deze evaluatie niet onbesproken mogen blijven. Alle Europese staten plooiden zowat terug op zichzelf en schermden de grenzen af. Verbazingwek-

kend. Een grondig debat over onze privacy en hoe de overheid daarmee is omgegaan in deze crisis, staat bovenaan het lijstje van 'to do's'. We gedroegen ons heel braaf en gedisciplineerd, er brak geen opstand of revolutie uit, we zijn allen bereid geweest een stuk vrijheid in te leveren, maar dat kan zeker niet de nieuwe norm worden.

In het post-coronatijdperk hebben we dus meer dan ooit politici nodig die verantwoordelijkheid tonen, niet afhaken of als angsthazen in het hol blijven zitten. En als ze tegen september niet in staat zijn om die verantwoordelijkheid te nemen, dan is het onverbiddelijke laatste woord voor de kiezer. Uit democratisch oogpunt valt het immers niet langer uit te leggen om een jaar na de verkiezingen de burgers aan het lijntje te blijven houden. En zou het zo verkeerd zijn mocht de kiezer zich via verkiezingen eens kunnen uitspreken over de wijze waarop de politiek en de overheid de coronacrisis hebben aangepakt? Want wees maar van één zaak zeker: het zullen 'coronaverkiezingen' worden. Deze crisis heeft zo in het vel van de Belgen gesneden dat het virus ook in het stemhokje, hopelijk figuurlijk, flink zal rondwalen.

De meeste partijen vrezden die verkiezingen, ze vertoeven nog liever een tijdje in de huidige lethargie en het ondemocratische regentschap van een volmachtenkabinet. ■

Cultuursector krijgt zware klappen

Niet alleen bedrijven, middenstanders, de horeca, worden door de coronacrisis zwaar getroffen. Ook de cultuursector bloedt hevig. En het was al niet vet vòòr de pandemie. Pijnlijke besparingen van de huidige Vlaamse regering hadden het mes al in de cultuur gezet nog vòòr het virus toesloeg. De cultuurmensen begonnen aan de lockdown met een geweldige achterstand. Geen zomerconcerten, geen festivals, de zalen en musea zullen op halve kracht draaien, of helemaal leeg blijven. De toekomst is onzeker, en de artiest wordt aan zijn lot overgelaten.

Het ziet er niet goed uit voor de cultuursector. Artiesten in preciaire statuten proberen via het internet te overleven, maar dat is lang niet de gezelligheid en de appreciatie van het publiek in de zaal. Er dreigt bovendien een golf aan faillissementen en kleine zelfstandige kunstenaars gaan door een hel. Wie gaat hen straks helpen?

Straatbedelaar

Er worden allerhande plannen bedacht om bedrijven te helpen. Allemaal goed en wel maar over een Marshallplan voor de cultuursector is er nog geen woord gevallen. Brood en spelen, ja, als het goed gaat, maar in tijden van economische neergang wordt de artiest een straatbedelaar.

De cijfers die circuleren, zeggen alles: 360 gemiste premières, in binnen- en buitenland, alleen al Vlaamse producties, 2.600 geannuleerde speeldagen, 170 tentoonstellingen met Vlaamse kunstenaars geschrapt,

De cultuursector kreeg voor de coronacrisis al klappen van de Vlaamse regering. Wie helpt hem om de achterstand in te halen?

200 miljoen euro verlies en 80.000 jobs geïveerd. De echte cijfers zullen wellicht nog hoger liggen. Het seizoen van dit jaar is naar de vaantjes. De zomer zal heel eentonig zijn. Theaters en musea, bibliotheken en archieven trekken hun plan, maar heel wat gemiste initiatieven zullen wellicht niet hernomen worden. Door de lockdown en de strenge maatregelen lagen ook alle voorbereidingen stil. En dan is nog maar de vraag of straks het publiek wel naar een theatervoorstelling wil komen, met een mondmasker aan, met gesloten cafetaria, of een afstand van drie stoelen tussen de toeschouwers? Je mag er toch niet aan denken.

Laten we het even hebben over het getrouwe en standvastige Vlaamse verenigingsleven. Geen vergaderingen meer van cultuurraden, repetities van harmonieën en fanfares, heemkringen en andere plaatselijke wijn- en petanqueclubs. De sportclubs zitten al helemaal op hun gat. De voetbalcompetitie is naar de haaien. Coureurs rijden als zotten rondjes rond de kerktoeren of fietsen zich suf op hun hometrainer. Kan het nog erger? Ook de lokale cultuursector heeft een klap gekregen. En dat terwijl hij zo belangrijk is als cement van het sociale leven in

dorpen en steden. We hadden eerlijk gezegd te doen met de pastoor die zijn parochianen moest missen. De herder die zijn schapen niet meer uit de stal kreeg. Dat we dat nog moesten meemaken.

En wat doet de Vlaamse overheid? Er is wel wat soelaas in de vorm van hinderpremies, compensatiepremies en noodfondsen. Voor de zo al kwetsbare artiest zal deze Vlaamse soepelheid een pleister op een houten been zijn.

Waar blijft de hulp?

Zoals in de gezondheidssector zal men ook moeten beseffen dat de cultuursector een opwaardering verdient. Als straks de cultuurhuizen terug open zijn, stellen we voor om bij elke voorstelling ook de artiesten op een warm handgeklap te onthalen. En laten we er over waken dat de overheid in haar besparingsdriften die zeker op stapel staan, de cultuur niet nog verder eens kopje onderduwt. Vlaanderen zou zich onwaardig gedragen door de culturele sector nu helemaal dood te maken. Maak komaf met de nepcontracten en onzekere artiestenstatuten en waardeer de cultuursector. Een overheid die dat niet doet, mag van ons inpakken. ■

Corona

Veiligheid of vrijheid?

Aanvankelijk was COVID 19, CORONA, een ver-van-ons-bedshow. In december 2019 werden in Wuhan symptomen van een “longontsteking van onbekende oorsprong” waargenomen. Met een strak gecontroleerde nationale pers werd de Chinese burger niet snel genoeg geïnformeerd om direct te weten hoe hij zich moest beschermen. Ambtenaren en overheidsfunctionarissen presenteerden, parallel hiermee, regelmatig valse of buitensporig vervormde cijfers.

door Ivan Vandermeersch

Transparantie en vlotte communicatie zou vele levens gered hebben. De maatregelen werden dictatoriaal genomen. Drones en robots werden ingezet om de burgers in het oog te houden en de maatregelen af te dwingen. Hun huizen werden willekeurig betreden. Mobiele telefoons werden getraceerd. En als men de maatregelen niet snel genoeg opvolgde, belandde men er vrij vlug achter de tralies. De Chinese overheid is door haar gebrek aan transparantie rechtstreeks en in ruime mate verantwoordelijk voor de verspreiding van het virus en de wereldwijde ernstige gevolgen ervan. Met bange ambtenaren in de hiërarchie is de informatie maar traag doorgevoerd naar de top van het land.

De WHO heeft COVID-19 pas op 11 maart 2020 tot pandemie uitgeroepen, zonder crisisplan om ze te bestrijden. Bijgevolg werd de Chinese benadering, met de daaraan hangende toeters en bellen, de eerste wereldwijde inspiratiebron voor het behandelen van deze crisis.

Zwak Europa

De Europese Unie was niet slagkrachtig. Eenheid van visie was zoek. Het zijn de 27 ministers van Volksgezondheid die geacht worden doortastende collectieve acties te ondernemen, maar die slaagden er niet in een geharmoniseerd standpunt in te nemen. En zo werd het Chinese model meer en meer het model waaraan men refereerde om nationale maatregelen te nemen, zonder co-

ordinatie en liefst zonder wederzijdse hulp. Zodoende zette men in China, ergens sluipend, de wereldwijde trend inzake het niet respecteren van privacy en fundamentele mensenrechten.

Als de Europese Unie haar lidstaten geen communautair gezondheidsbeleid kan opleggen, moet zij ten minste in staat zijn elke inbreuk op de grondrechten van de Europese burgers aan de kaak te stellen en te verbieden. Helaas was de reactie tegenover Hongarije of Polen heel lauw...

Bijgevolg, terwijl sommige Europese lidstaten bars, restaurants, scholen en zelfs een deel van de grenzen sloten, ging het dagelijks leven in andere landen feestelijk door. Er is een totaal gebrek aan gecoördineerde visie. Er is hoogdringend behoefte aan één Europese gezondheidsstructuur die snel, daadkrachtig kan informeren en die de eerste dringende maatregelen kan sturen telkens wanneer er een ernstige gezondheids-crisis ontstaat. Liefst in samenwerking met de WHO in geval van een pandemie. Want snelheid is de inzet...

Eerst sprak men in België over een griep. Het virus werd in ons land voor het eerst officieel vastgesteld op 4 februari 2020, toen een Belg uit een groep van negen die van Wuhan naar Brussel werd teruggebracht, positief testte. Daarna gingen vele Belgen met de krokusvakantie in Italië skiën... De besmettingen binnen België gingen pijlsnel omhoog toen de toeristen uit Noord-Italië terug naar hun werk of school gingen.

Op 3 maart kwam de slagzin van Maggie

Een app op de smartphone, die automatisch zou bijhouden met wie we contact hebben, is een te onderzoeken optie.

Block: “Blijf in uw kot, en smijt iemand met een snotneus buiten. Ik meen het hé!”. Midden maart kreeg de vlug in elkaar geknutselde minderheidsregering Wilmès “brede parlementaire steun” om corona te bestrijden met bijzondere volmachten voor het parlement. En de nationalistische zittingen zaten mee aan de knoppen...

Er zijn in België ‘maar’ 9 ministers bevoegd voor Volksgezondheid. De veiligheidsraad Volksgezondheid bestaat uit de federale topministers en ministers-presidenten. Eenheid van bevel is de uitdaging.

De communicatie kent tal van tegenstrijdigheden. Mondmaskers hadden aanvankelijk ‘geen toegevoegde waarde’. Dan luidde het dat er geen maskers meer waren, dan werden ze nutteloos en uiteindelijk heette het plots dat zij een ‘beperkt’ nut hebben...

De burger moet in de pas lopen. Het open-

Vrijheid én veiligheid

bare leven werd drastisch terugschroefd. Voedingswinkels, apotheken en banken bleven open, andere niet-essentiële winkels gingen dicht. Er kwam een samschollingsverbod, en burgers kregen de opdracht "Blijf in uw kot". Wij werkten de afgelopen periode uitsluitend huis. Vandaag zien we nog steeds halflge steden, meer en meer mensen die maskers dragen en afstand van elkaar houden.

Het liberalisme onwaardig

Quid met de mensenrechten? Zo onvreemdbaar lijken ze niet. Tweede verblijven mochten niet meer door hun eigenaars betreden worden. En wat met het eigendomsrecht? Opdringerige politie met drones en huiszoekingen ging vaak losjes om met ons recht op privacy. Warmtesensoren werden gebruikt om mensen te klissen in hun tweede verblijf. Privacy zegt u? Kan dit zomaar? Of willen wij een politiestaat? Dit is het liberalisme onwaardig.

Men liet de oudjes sterven in de rusthuizen. De enen stierven van Covid 19, de anderen van verdriet door te zijn achtergelaten. Sommigen dachten eraan mensen boven de 65 jaar in lockdown te houden tot de herfst of het voorjaar van volgend jaar. Jongeren zouden eerder kunnen genieten van een versoepeling van de regels. Is het de bedoeling dat voor ouderen een essentiële verplaatsing zich beperkt tot de weg naar het ziekenhuis of naar het crematorium? Een 80-jarige die ziek werd in een woonzorgcentrum werd er achtergelaten, vaak om te sterven. En sommigen denken nu aan een coronabelasting voor ouderen. Pure leeftijdsdiscriminatie!

Een systeem van manuele contactopsporing werd van kracht. Iedereen die positief test op COVID-19 of contact heeft gehad met een besmette persoon, wordt nu thuis opgebeld. Maar het contact kan ook aan huis gebeuren voor mensen die geen telefoon hebben en blijkbaar zou deze informatie niet

De Chinese verantwoordelijkheid in de verspreiding van het corona-virus is verplefferend. Te beginnen met de vleesmarkten in Wuhan...

aan derden, politie en overheden gegeven worden. Waarborgen voor het respecteren van de privacy zijn hier cruciaal.

Een app op de smartphone, die automatisch zou bijhouden met wie we contact hebben is een te onderzoeken optie. Men dient zich af te vragen of dit op privacyvlak geen beter systeem kan zijn, aangezien deze aanleiding geeft tot 1 databestand waarop algoritmen gemakkelijk gegevens op regelmatige manier kunnen wissen om de noodzakelijke te behouden. Snel opsporen is duidelijk een voordeel.

In feite gaat een aantal Europese landen, weze het door onachtzaamheid of bewust, ergens de Chinese weg op. In ons land zijn er bepaalde politieke bewegingen die wellicht niet vies zijn van dergelijke evoluties. Er werd zelfs gedacht aan ideeën zoals een avondklok en kliklijnen. Dit is weer de denkfout maken dat wij moeten kiezen tussen onze vrijheid en veiligheid.

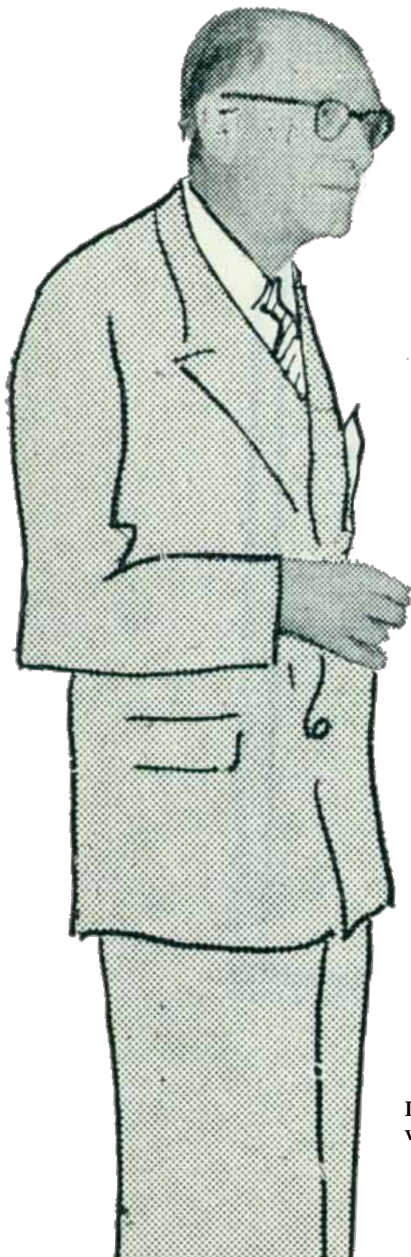
Bureaucratie

Men heeft in deze crisis te veel de vrije hand gelaten aan bureaucratie, ambtenaren en politie met regeltjes, voorschriften

en machtspelletjes. Bij het bestrijden van een pandemie is snelheid de inzet, en er is vooral, zoals bij elke crisis, nood aan eenheid van beslissing, eenheid van informatie en eenheid van communicatie. En over het respect van de de fundamentele rechten van de mens valt niet te onderhandelen.

Wanneer de overheid niet meer in staat is de veiligheid van haar burgers te waarborgen, staat haar legitimiteit en van haar systeem op de helling. Als de economische zekerheid (werkgelegenheid, toekomst van de jonge generaties) niet snel wordt aangepakt, zijn massabewegingen te vrezen... ook tegen de regels van sociale afstand in. Ondertussen pronkt Dries Van Langenhove met een geweer op het internet. Moet er nog zand zijn? Min of meer gedwee volgde de burger. De ene naar de letter. De andere met gezond verstand en soms met eigen interpretaties, en sommigen laptten de regels aan hun laars. Het hoort de individuele burger toe dit alles kritisch te bekijken. Want zoals Willy De Clercq zei: "Als ge u niet met de politiek bezighoudt, zal de politiek zich met u bezighouden en dat is niet de beste garantie voor uw vrijheid". ■

Marcel Stijns en de strijd voor persvrijheid

Liberas, het centrum voor de geschiedenis van het vrije denken en handelen, voert in de loop van 2020-2021 een onderzoeksproject uit rond het leven van de liberale journalist Marcel Stijns (1900-1967). Stijns liet zich zowel in nationale als in internationale journalistenkringen gelden als een vurig pleitbezorger van een professioneel, vrij en onafhankelijk perswezen als hoeksteen van de liberale democratie.

door Christoph De Spiegeleer,
Liberas

Pershistorici kennen Marcel Stijns vooral als de gezaghebbende hoofdredacteur van Het Laatste Nieuws die in 1940 met Julius Hoste Jr. naar Engeland vluchtte en in Londen hielp met de structurele aanpak van de Belgische informatieverbreiding en propaganda in oorlogstijd. Na de bevrijding werd Stijns opnieuw hoofdredacteur van Het Laatste Nieuws en was hij als algemeen secretaris ook betrokken bij de heropstart van het Liberaal Vlaams Verbond (LVV).

Marcel Stijns groeide na 1945 ook uit tot een spilfiguur in de internationale journalistenbeweging die in de greep kwam van de Koude Oorlog. In 1946 zag de International

Organisation of Journalists (IOJ) het levenslicht. Deze organisatie verenigde nationale journalistenverenigingen met syndicale doelstellingen en streefde naar de verdediging van de belangen van journalisten en persvrijheid ter bevordering van internationale vrede. De IOJ werd met het nodige idealisme en optimisme door de oprichters na de verschrikkingen van het wereldconflict gezien als de rechtmatige opvolger van de vooroorlogse Fédération Internationale des Journalistes (°1926) en de International Federation of Journalists of Allied or Free Countries (°1941). Deze laatste organisatie was tijdens de oorlog opgericht en had sinds 1944 Stijns als vicevoorzitter.

Vrije pers

In 1947 gaf Stijns als Belgisch delegatielid op het tweede congres van de IOJ in Praag een vurig pleidooi voor een vrij persregime dat alle schakeringen van de publieke opinie aan bod laat komen. Toen hij in maart-april 1948 in Genève een grootschalig congres van de

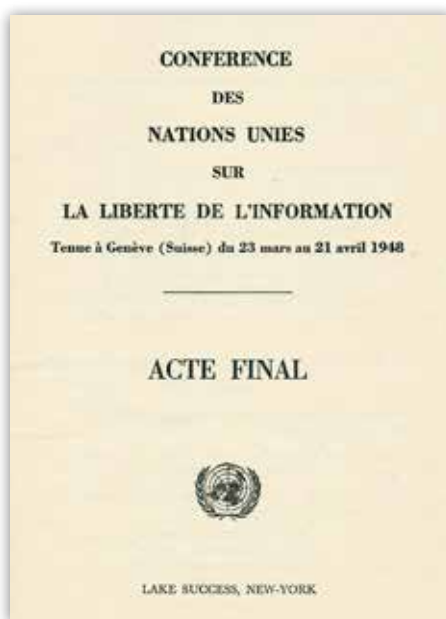
Portret van Marcel Stijns in het Officieel Jaarboek van de Belgische Pers 1963. (Collectie Liberás)

Verenigde Naties over 'vrijheid van informatie' bijwoonde, was de Koude Oorlog in een nieuwe fase terechtgekomen met de communistische staatsgreep in Tsjechoslovakije. In een terugblik op het congres liet Stijns zich zeer kritisch uit over de pogingen van de Sovjetdelegatie om overheids censuur goed te praten. Hij toonde zich binnen de Belgische delegatie een groot voorstander van het vastleggen van een internationale gedragscode voor journalisten om de waardigheid van de pers te handhaven, en van de (her) oprichting van een internationaal eregrecht dat uitspraken zou vellen bij kwaadwillige verspreiding van valse nieuwsberichten.

De conflicten rond persvrijheid leidden tot het vertrek van Westerse beroepsverenigingen uit de IOJ, waardoor deze transformeerde tot een organisatie waarvan het ledenbestand louter nog bestond uit verenigingen in het communistische Oostblok en enkele kleine socialistische en communistische verenigingen in West-Europa. Marcel Stijns speelde een sleutelrol in de oprichting van een Westers tegenantwoord met de oprichting van de International Federation of Journalists (IFJ) in 1952. In 1951 werd op een conferentie in Parijs de heropstart van de vooroorlogse Internationale Federatie van Journalisten voorbereid. In mei 1952 vond het eerste congres in Brussel plaats waarop de IFJ officieel werd opgericht. Stijns werd meteen onder voorzitter voor Europa.

Steun aan opstand

De nieuw opgerichte organisatie verenigde het merendeel van de journalistenverenigingen met een syndicaal karakter in West-Europa, Noord-Amerika en Australië. In een Europa dat gesplitst was in twee onverzoonlijke helften, werden de IFJ en de IOJ gezien als elkaars equivalenten langs beide zijden van het IJzeren Gordijn. Stijns werd op het IFJ-congres te Baden-Baden in april 1956 verkozen tot nieuwe voorzitter van de federatie, ter opvolging van Clement J. Bundock. Hij bleef voorzitter tot 1960. De IFJ weigerde onder Stijns' voorzitterschap elke toenadering met de Oost-Europese tegenhanger. Onder stimulans van Stijns verspreidde het bureau van de IFJ in november 1956 bovendien een publieke steunbetuiging aan de demonstran-

Brochure met de verdragen en resoluties die werden aangenomen op de VN-conferentie over vrijheid van informatie in Genève (1948). (Archief Marcel Stijns, Collectie Liberas)

ten die in Budapest tijdens de Hongaarse Opstand op straat kwamen voor meer persvrijheid.

Na Stijns' voorzitterschap maakte de IFJ werk van het aantrekken van verenigingen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika om in tijden van snelle dekolonisatie de invloed van de IOJ in tal van ontwikkelingslanden tegen te gaan. Stijns had het nodige voorbehoud bij deze uitbreiding van de IFJ in de Derde Wereld. Hij aanvaardde immers niet de minste concessie aangaande het respecteren van persvrijheid bij de nieuwe geaffilieerde verenigingen.

In de drie decennia na Stijns' overlijden in 1967 maakte de internationale politiek enkele ingrijpende evoluties door met grote repercussies op de internationale journalistenbeweging. Tussen 1989 en 1991 kwam met het afzetten van de regimes in de satellietstaten en het uiteenvallen van de Sovjet-Unie, een einde aan wat gedurende vele decennia onaanastbaar leek. Na de val van de Berlijnse muur kwam in november 1989 een einde aan het communistische bewind in Tsjechoslovakije. De nieuwe regering drong aan op een verhuus van het hoofdkwartier van de IOJ

uit Praag, waarbij de IOJ werd gezien als een orgaan dat decennialang had gecollaboreerd met het communistische regime. Toevallig stond in deze scharnierperiode opnieuw een Vlaming aan het hoofd van de IFJ: Mia Doornaert. De journaliste van De Standaard was als voorzitter getuige van de neergang van de IOJ en maakte met secretaris-generaal Aidan White werk van de ondersteuning van nieuwe vakverenigingen in Oost-Europa. Tegen het einde van de jaren 1990 was de internationale journalistenbeweging opnieuw verenigd rond de IFJ en was de IOJ volledig van het wereldtoneel verdwenen.

Wereldorganisatie

Vandaag is de IFJ uitgegroeid tot een confederatie van journalistenverenigingen en -vakbonden met om en bij de 600.000 leden uit meer dan 140 landen, de grootste belangenorganisatie voor journalisten in de wereld met naast een Europese afdeling ook regionale bureaus voor Afrika, Azië-Pacifiek, Latijns-Amerika en het Midden-Oosten. De IFJ ondersteunt vakverenigingen in hun strijd voor betere werkomstandigheden voor journalisten en zet internationale campagnes ter verdediging van persvrijheid op het getouw. In 2019 registreerde de IFJ in alle uithoeken van de wereld 49 journalisten en andere mediawerkers die werden vermoord vanwege de uitoefening van hun beroep, waaronder twee journalisten in Europa. De verdediging van de rechten van journalisten en de vrijheid van informatie blijft ook in de 21ste eeuw een strijd die elke dag moet gevoerd worden.

Deze bijdrage is gebaseerd op een eerder verschenen artikel over Marcel Stijns. Zie Christoph De Spiegeleer, "'La liberté de la presse était pour lui un dogme et non une formule'. Marcel Stijns' bijzondere engagement voor de verdediging van persvrijheid in naorlogs Europa", in: Waar de vrije meningsuiting ophoudt vrij te zijn. Pers en censuur in de collectie van Liberas/Liberaal Archief (reeks LA Cahier, nr. 5), Gent, Liberas, 2019, p. 37-52. De LA Cahier kwam uit naar aanleiding van de tentoonstelling Wie zal het zeggen? Censuur en vrije meningsuiting in de collectie van Liberas/Liberaal Archief begin dit jaar in de Blauwe Zaal van Liberas. ■

Waalse wapenleveringen blijven verbazen

Ruim twee maanden was het onnodig de media te volgen. Ze struikelden over elkaar, radio, tv, kranten en tijdschriften, om alle vunzige details van de Corona-epidemie uit te spellen, tot het halve land zijn veelal deskundige mening had verkondigd (tiens, ik ben nog niet geïnterviewd?) en geen grootouder nog wist waar kop en staart zat. Het heeft mij veel tijd bespaard, één mededeling per dag volstond, en de rest kon ik aan degelijke dingen besteden: lezen, schrijven, wandelen, en nieuws elders zoeken. Nooit zoveel buitenlandse kranten op internet gelezen, en verbaasd gestaan over de andere problemen die zich in de wereld voordeden.

door Lukas De Vos

Waaals omwegje

Zo is het bij het begin van de uitbraak zowat iedereen ontgaan dat de Raad van State Elio di Rupo, als minister-president van Wallonië, heeft teruggefloten op 9 maart (enkele dagen voor de afgrenzing van het land en de burgerlijke vrijheden). Wallonië had namelijk – andermaal – tegen alle internationale verdragen in vergunningen verstrekt aan FN Herstal, het Luikse John Cockerill (ex CMI Defense, dat op 9 mei 2019 nog “geschokt” betoogde dat “all weapons systems exported by the CMI Group have been exported under the strict framework of export licences granted by the competent authorities”) en Mecar in Seneffe om aanvalswapens en munitie te verhandelen aan Saoedi-Arabië. België heeft het Verdrag over Wapenhandel geratificeerd op 3 juni 2014. En het is niet de eerste keer dat Wallonië een omwegje zoekt om daaraan te ontsnappen. In juni 2019, bij voorbeeld, vernietigde diezelfde Raad van State vijf Waalse uitvoervergunningen. Ontwijken is makkelijk voor, pakweg, FN omdat het bedrijf voor 100% eigendom is van de deelstaat, die dus als rechter en partij tegelijk optreedt. Natuurlijk, er werken 12.000 tot 15.000 mensen in de wapenindustrie, de opbrengst in 2018 beliep bijna

900 miljoen euro, reconversie ligt niet voor de hand. Wallonië heeft datzelfde jaar dan ook beslist niet in te stemmen met een volledig wapenembargo tegen Riaad, dat moet op Europees niveau gebeuren. Wat de uitvoer meteen garandeert voor de komende jaren. Minnetjes is die niet, al zijn natuurlijk de VS en het VK de reuze leveranciers. Sinds 2012 is Wallonië de grootste Europese bevoorradder van Saoedi-Arabië: het neemt liefst driekwart van de Europese verkoop op zich.

Di Rupo had wel geweigerd een levering aan de Saoedische luchtmacht te blokkeren – logisch, gezien de oorlog in Jemen, waar die luchtmacht burgerdoelen en ziekenhuizen bombardeert. Jemen is een volstrekt kunstmatige staat. Noord-Jemen, een voormalig Ottomaans wingewest, was tot 1990 een orthodox islamitisch koninkrijk, gesteund door Saoedi-Arabië. Zuid-Jemen, het vroegere Britse protectoraat Aden, riep zich uit tot Volksrepubliek in 1967 en werd twee jaar later communistisch. Sinds de hereniging is het er nooit rustig geweest, maar ironisch genoeg is nu het Noorden in sjiiitische handen, en het zuiden conservatief. De Saoedische bemoeienis was een gevolg van de ambities van kroonprins Mohammed bin Salman. De actieve politiek van Bin Salman heeft economische, geopolitieke, humanitaire en socio-culturele gevolgen.

De Waalse minister-president Elio di Rupo zoekt een omwegje om wapens aan Saoedi-Arabië te leveren.

Oliecrisis

Economisch speelt Riaad een sleutelrol in de prijszetting van de olie. Het heeft de recente instorting van de markt bij de wereldwijde verzwakking door de corona-epidemie niet willen tegenhouden. Het heeft daarmee de OPEC voor het blok gezet, met als duidelijke bijbedoeling Iran te verzwakken en Rusland tot inschikkelijkheid te bewegen. Dat Moskou een deel van de uitvoer naar China inpalmde (in maart: +31%) mocht niet baten. De notering van een vat olie zakte tot onder de 20 dollar.

De Amerikanen zien hun inzet op olie- en gaswinning uit fracking (schaliekraken) onrendabel worden, de Russen zien hun verkoop (goed voor 40% van hun begroting) dramatisch zakken, de OPEC biedt onderling op tegen elkaar. Op 2 april dreigde Donald Trump Bin Salman telefonisch af. Hij zou zijn troepen weghalen uit het Arabische schiereiland als de olieproductie niet omlaag ging. Bin Salman gaf geen krimp. Geopolitiek speelt hij poker, want de Amerikanen te lang voor het hoofd stoten kan lelijk uitpakken. Anderzijds is er wederzijdse afhankelijkheid, en geen enkele Westerse natie heeft het ooit aangedurfd de voortdurende negatie van de mensenrechten (even goed van dissidenten als van gastarbeiders en van vrouwen) te gebruiken als economisch middel tot boycot. Integendeel, als je ziet hoeveel zakenreizen alleen nog maar België organiseert (vaak geleid door de koning zelf), weet je dat op de tong bijten andere poorten opent, zoals contracten voor onze baggeraars, bij voorbeeld. Bin Salman waarborgt de stabiliteit van de oliemarkt. Hij is modern genoeg om met mondjesmaat het huidige bondgenootschap te bespelen met kleine openingen om het status quo te handhaven. Dat de Houthi zijn vredesplan verwierpen is maar een kleine tegenslag: onmiddellijk (na vergeefse geheime onderhandelingen) wees hij de tegeneis af om zelfbestuur toe te kennen en de aanvallen op Jemen stop te zetten. Andere afscheidingsgezinden (STC) hebben Aden ingenomen en

een eigen bestuur in het leven geroepen op 25 april. Maar niet alle stamhoofden zijn daarvan gediend. Bin Salman houdt het been stijf, en paait het Westen met een offensief tegen de oerconservatieve geestelijken. Dat Corona de hadj, de pelgrimstocht die elke moslim eens in zijn leven verwacht wordt te doen naar Mekka en Medina, heeft platgelegd is in zijn voordeel. Grote rampen of rellen zijn dit jaar uitgesloten.

Kroonprins Mohammed bin Salman liet zich door de bedreigingen van de Amerikaanse president Trump niet afschrikken.

Risico-wapenleveringen

Bin Salman maakt er gebruik van om in snel tempo het openbare leven te versoepelen. Meest opvallend zijn de ingrepen in de rechtspraak. Ze gaan in tegen de sjaria, en dat

ontlokt gemor bij de moefiti's en de imams. Minderjarigen kunnen niet langer de doodstraf krijgen, geselingen zijn voortaan verboden (en ik neem aan, steniging van vrouwen ook). Mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International hebben gereede twijfels: verminking (afhakken van handen bij diefstal) of openbare onthoofding met het kromzwaard voor moord of terreur, blijven buiten beschouwing. En net dit jaar blijkt dat het aantal terechtstellingen beangstigend is toegenomen tot 184, na China (cijfers onbekend maar allicht in de duizenden) en Iran (voor verzet of drugssmokkel) het hoogste aantal ter wereld. Eerder kregen vrouwen eindelijk het recht (!) om met de auto te rijden. Hij denkt er zelfs over na (!) om de getuigenis van een vrouw voor het gerecht even zwaar te laten wegen als die van een man. Een vloek voor de imams.

De keerzijde van de moderniseringspogingen is natuurlijk de verstrakking van de binnenlandse controle. Die zich uitstrekt tot onderdanen elders in de wereld. De moord op de onafhankelijke journalist Jamal Chasjoggi – columnist van The Washington Post – die in 2018 vermoord en in stukken gesneden werd op het Saoedisch consulaat in Istanboel, blijft Bin Salman achtervolgen. Omdat het duidelijk is dat de opdracht uit zijn omgeving, zo niet van hemzelf kwam. Veel misstappen kan Salman zich niet meer veroorloven. En aan wapenleveringen aan de Nationale Wacht, de lijfwacht van Bin Salman, ziet Di Rupo dus geen graten. Dan heeft de Vlaamse regering onder Geert Bourgeois ten minste het fatsoen gehad om elke rechtstreekse wapenlevering aan Saoedi-Arabië te verbieden (Vlaanderen verkoopt hooguit technologische onderdelen voor buitenlandse wapenfabrikanten). Dat fatsoen heeft ook de Raad van State getoond: “De Nationale Wacht is geen betrouwbare bestemming en het risico groot dat de wapens gebruikt zullen worden voor ongewenste oorlogsdoelstellingen in Jemen”. En geef toe: het bedrag van de verkochte EU-wapens aan Riaad ligt 55 keer hoger dan de Europese hulp van Jemen. Je zou voor minder even slikken. ■

Op één na de mooiste

door John Rijpens

De ik-persoon Michel, een computer-expert, woont alleen als jonge vijftiger, gescheiden van zijn vrouw Eva. Het ziet er naar uit dat hij “als een tries-tige mispel tijdens de eindejaarsfeestdagen met een zak chips en een biertje voor de tv zal liggen”, tot zijn liefvallige dochter Elsje, een lerares die moeite heeft “met zijn rancuneuze gevoelens tegenover zijn ex,” en hem uitnodigt om het kerstfeest bij haar door te brengen.

Niet mooiste van de klas

Dat brengt wat soelaas in zijn leven, vooral omdat hij er kennis maakt met Anja, een collega van zijn dochter die aardrijkskunde en geschiedenis geeft. Anja, ook een vijftiger, is niet de mooiste van de klas (“ik vond haar wat schuw, een muurbloem”). Spoedig daagt het bij Michel dat zijn dochter wat wilde doen aan zijn vrijgezellenbestaan en hij krijgt er meteen de pest in.

Later die avond zal Michel Anja een lift huiswaarts geven. We komen ook te weten dat Michels ex-vrouw Eva nog steeds zijn hartslag verhoogt in korte flitsen van vergevingsgezindheid (“ik miste haar...maar het waren korte flitsen...het volgend moment zag ik haar weer in de armen van die vent

Virtuoze roman van Marc Kerkhofs

Enkele jaren geleden kwam ik zwaar onder de indruk van de soft thriller ‘BEET’ van Marc Kerkhofs, die mij zelfs enkele nachtmerries bezorgde. Over een benzinestationbediende die af te rekenen kreeg met een levend wezen in zijn waterput die het dagelijks gemunt had op zijn lunch. Vandaag pakt Kerkhofs uit met ‘Op een na de mooiste’, een realistisch, eigentijds verhaal over een man die zich staande tracht te houden tussen drie vrouwen.

waar ze hartstochtelijk mee stond te kussen, twee jaar geleden, de sloerie...”).

Ondertussen heeft Michel zijn nieuwe burenlernen kennen, een jonge, knappe, zwangere Sylvie met een oudere man: haar echtgenoot? Haar minnaar? Sylvie blijkt een religieuze fanate zijn, die dagelijks de dorpskerk platloopt. Michel zal schoorvoetend moeten toegeven aan opdringerig zelfinzicht.

Helder en veerkrachtig

Kerkhofs schrijft een krachtig proza met als grote verdienste dat hij bij dit alles de afstand tussen zichzelf en zijn onderwerp weet te bewaren, nochtans zonder dat zijn proza aan bewogenheid inboet. Hij beschikt over een heldere, veerkrachtige stijl. Zijn taalbehandeling is perfect, zijn taalbeheersing verbazend, vooral de soepelheid waarmee hij zich in de verschillende personages weet in te leven.

Zijn grote verdienste is verder dat hij zich met deze meestal lichtvoetige roman weet te verplaatsen in de leefwereld van de hoofdpersoon. Het boek draagt de stempel van een ongemeen pittige persoonlijkheid. Kerkhofs bewijst met dit verhaal dat er geen indrukwekkende gebeurtenissen nodig zijn om te blijven boeien. De omgeving en de

mensen uit zijn entourage zijn met luchtige openhartigheid opgetekend.

Door zijn ontstellend waarheidsliefde is Kerkhofs erin geslaagd het trio van personages dat in zijn boek actief is duidelijk te individualiseren.

Het zijn geen romanfiguren die hij beschrijft, het zijn mensen die hij uit het leven heeft weggehaald. Zijn aanduidingen van een bepaalde atmosfeer, soms in één zinnetje uitgedrukt, geven blijk van een benijdenswaardig meesterschap. Er is weinig dat aan Kerkhofs ontsnapt en toch is hij nooit langdradig. Enkele erotische scènes zijn door-drenkt van een spirituele, snaakse, tedere ironie, die vooral het pikante van erotische gevalletjes in het licht stelt: heerlijk! ■

Marc Kerkhofs, *Op een na de mooiste*, Ambimicus, Breda, 2020, 148 blz., 17,50 euro.

Nu we nog volop in de corona-crisis zitten en we niet alleen in ons land, maar overal ter wereld, zien dat enerzijds het direct bekampen van die crisis en anderzijds het op de rails zetten van het moeizame herstel van onze economie handenvol geld zal kosten, rijst uiteraard- de vraag: wie zal dat betalen?

Wie zal dat betalen?

door Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Dat we tijdelijk de budgettaire orthodoxie moeten laten vallen en de meest dringende noden moeten lenigen door het begrotingstekort verder te laten oplopen, schijnt niemand nog te betwisten. Maar iedereen is het er ook wel over eens dat op langere termijn, er een meer structurele aanpak nodig is. En hier zijn er technisch een aantal mogelijkheden, die echter wel een verschillende ideologische en/of maatschappelijke draagwijdte hebben.

Schuld papier

Sommigen pleiten voor het direct méér geld in omloop te brengen, hetzij ‘gewone’ geldcreatie via de Central Bank (in ons geval de ECB), hetzij via het opkopen van schuld papier (door diezelfde Centrale Bank) afkomstig van de diverse lidstaten (wat in feite ook geldcreatie is, maar er staat -theoretisch – een verplichting tegenover om vroeg of laat dat schuld papier terug af te lossen). Maar niets zegt dat de reële economie aan dezelfde snelheid zal groeien als de geldhoeveelheid. De resultaten van een gelijkaardige aanpak na de financiële crisis van 2008-2009 leert dat er een serieuze kloof gaapt tussen die 2 grootheden: niet alleen wordt er nog steeds heel veel geld “opgepot” – zie in ons land: de “gewone” Belg heeft meer dan 280 miljard euro “geparkeerd” op een gewoon, niet-renderend

spaarboekje...- maar ook de reële groei en tewerkstelling bleven achter op de verhoopte resultaten.

Maar er is meer: vermits de groei (en dus ook het volume verhandelde goederen en diensten) niet in dezelfde mate groeit als de geldhoeveelheid (gecorrigeerd voor de omloopsnelheid van dat geld - de fameuze “ruilvergelijking” van I. Fisher, 1911...), stijgen de prijzen en daalt dus de waarde van het geld. M.a.w., wat de beleidsmakers aan het doen zijn (zonder het zo expliciet te zeggen) is het organiseren van een systematische waardevermindering van het geld of nog anders uitgedrukt een “verdoken belasting” op al zij die financiële activa hebben. Afgezien van het feit dat dit een niet erg democratische manier is om belastingen te heffen (in onze grondwet staat immers dat de Staat alleen belastingen kan/mag heffen na uitdrukkelijke goedkeuring van het parlement) is het ook nog eens een niet erg sociale manier (en is er ook hier weer sprake van een “Mattheus-effect”): het zijn zeker niet de “sterkste schouders” die hier het meest last van ondervinden: zij hebben hun spaarcenten in waarde vaste (al dan niet onroerende) activa vastgelegd en zijn dus beter beschermd tegen deze sluipende waardevermindering van het geld (de kleine spaarder - die samen toch nog meer dan 280 miljard euro op een spaarboekje heeft staan – is hier de grote dupe).

Transparante aanpak

Daarom lijkt het toch zinvoller (en democratischer) om uit te kijken naar een meer

transparante aanpak. En daarbij zou men meteen ook een andere “heet hangijzer” efficiënt en effectief kunnen aanpakken: de steeds groter worden inkomensongelijkheid in onze samenleving, niet alleen hier in ons land trouwens (zie de talrijke studies van prof. T. Piketty). Waarom zou er op Europees niveau (België kan dit nooit alleen) niet kunnen overwogen worden een (sluitende) vermogens-, maar vooral winstbelasting in te voeren (o.m. door de multinationale ondernemingen niet langer te “lokken” met allerlei belastingvoordelen, maar door hen integendeel te verplichten hun “normaal” aandeel te betalen in de financiering van de landen waar ze actief zijn: nu genieten zij van goed opgeleid personeel – een koopkrachtige lokale bevolking – grondig uitgebouwde infrastructuur - ... zonder dat ze daar ooit “billijk” voor betalen. Integendeel, ze “verstoppem” hun winsten in fiscale paradijzen.

Het argument dat we daarmee de bedrijven het land uitjagen, snijdt géén hout: als alle lidstaten van de EU ééndrachtig en dergelijke koers zouden varen, kunnen die bedrijven geen kant meer uit (welke onderneming zal en kan een rijke, koopkrachtige markt van meer dan 500 miljoen verbruikers zo maar verlaten?).

Als Europa op zoek is naar een nieuw, werwend project: wel naast “the Green Deal” (voor een meer leefbare wereld) kan ze ook een “Tax Deal” (voor een meer rechtvaardige, sociale wereld) in dit project stoppen.

Dat vergt natuurlijk wel politieke moed en visie. ■

Gedachten worden niet gestraft

De onzin van een ouderlingen-coronataks

Ik was verrast, eigenlijk verbolgen recent in de media volgende tekst te lezen: “hoe gaan we de coronacrisis betalen? En vooral: wie gaat dat doen? Hef een coronataks op de oudere generatie.”

door Geert Messiaen,
'secretaris-generaal op rust' van
de Liberale Mutualiteiten

Woorden van een 41-jarige professor gezondheidseconomie, een Belg die doceert aan de Universiteit van Oxford en de Britse regering adviseert.

Het is de tweede maal dat ik een “nieuwe aanval” op de oudere generatie las in volle coronaperiode. In maart 2020 schreef ik hierover reeds een opiniestuk n.a.v. van een oproep van geriateren met het volgende: “breng zwakste rusthuisbewoners met corona niet meer naar het ziekenhuis” gekoppeld aan krantenkoppen “geen bezoek in Vlaamse woonzorgcentra: blijf uit de buurt van ouderen, tientallen ouderen sterven eenzaam in rusthuizen.”

Warme samenleving

Deze benadering van deze jonge prof toont opnieuw eens te meer aan dat onze samenleving niet klaar is om de vergrijzingschok op te vangen. In ons land, en in de meeste Europese landen overigens, is er nood aan een coherent ouderenbeleid en aan een brede maatschappelijke discussie over de weg die we uit willen. Ik pleit hoe dan ook voor een warme en kwaliteitsvolle samenleving en hierin moet op de juiste manier geïnves-

teerd worden.

Daarenboven is en blijft het sleutelwoord ‘solidariteit’; solidariteit tussen en onder generaties is in het jaar 2020, het jaar van de corona, meer dan ooit een must in onze huidige samenleving.

En in deze samenleving zijn de ouderen niet vogelvrij - of om het “cru” te zeggen ... de jacht is niet geopend!

Investeren in de gezondheidszorg moet tot doel hebben om mensen zo lang mogelijk te laten leven in goede gezondheid.

Leeftijd speelt hierbij geen rol.

Om het in gezondheidseconomische termen te stellen: we moeten niet kijken naar de levensjaren op zich, maar wel naar de ‘Quality Adjusted Life Years’.

De ouderen in onze samenleving hebben wel degelijk hun plaats in de huidige samenleving.

Ze verdienen alle respect.

Net zoals ouderen respect tonen voor de jongeren.

Maar niet in de betekenis van onze 41-jarige professor waar hij poneert: “We moeten een manier vinden om die oudere generatie iets terug te laten geven, zoals een coronataks voor ouderen - éénmalig misschien, om die ongelooflijke inspanning van de jongere generatie toch wel te kunnen erkennen, op een structurele of constructieve manier.”

Dergelijk controversieel idee vergroot de kans op een écht generatieconflict. Wie kan daar nu voorstander van zijn? Dat een debat, een hervorming zich opdringen om de vergrijzing op te vangen, geen probleem.

Professor, ik ben voorstander van een goede verstandhouding tussen jong en oud.

Niet in de zin van “jong is in, oud wordt bij het huisvuil gezet”.

Ja, ik ben gechoqueerd door uw uitspraken. Uw uitspraken zijn niet van deze wereld, zeg maar “mensonwaardig”. U vergeet de zuinige, sobere, hardwerkende levenswijze van de huidige “oudere” generatie.

“Gedachten worden niet gestraft”, maar doen pijn voor een bepaalde leeftijdsgroep.

Hoekstenen

Laten we vooral niet vergeten dat dergelijke voorstellen leiden tot het afnemen, afbrokkelen van het solidariteitsgevoel in een steeds individualistischer wordende samenleving. De keerzijde van ons streven naar zoveel mogelijke individuele vrijheid is de perceptie dat we elkaar niet meer nodig hebben en dat we volkomen zelf de regisseur kunnen zijn van ons leven. Het lijkt allemaal te kloppen tot we zelf zorgbehoevend worden en de hulp van anderen nodig hebben. Solidariteit en respect zijn voor mij nog steeds twee belangrijke hoekstenen in onze samenleving.

Houden zo a.u.b.! ■